

فقه خانواده

متون فقه ۲

دوره کارشناسی رشته حقوق

www.ketab.ir

مؤلف

دکتر عباس کاظمی نجف‌آبادی

انتشارات مجل

سرشناسه	: کاظمی نجفآبادی، عباس، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: فقه خانواده: متون فقه ۲، دوره کارشناسی رشته حقوق /
	مؤلف عباس کاظمی نجفآبادی.
مشخصات نشر	: تهران : جنگل، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: [۲۵۵] ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۸-۴۲۵-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا	
یادداشت	: کتابنامه:ص. [۲۵۵].
عنوان دیگر	: متون فقه ۲، دوره کارشناسی رشته حقوق.
موضوع	: حقوق خانواده (فقه)
موضوع	: Domestic relations (Islamic law)
موضوع	: حقوق خانواده -- ایران
موضوع	: Domestic relations -- Iran
موضوع	: حقوق خانواده -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	: Domestic relations -- Qur'anic teaching
موضوع	: زناشویی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Marriage law -- Iran
موضوع	: حقوق خانواده -- ایران -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: Domestic relations -- Iran -- Study and teaching (Higher)
رده بندی کنگره	: BP۱۸۹۱
رده بندی دیویی	: ۳۶/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی:	: ۸۸۹۵۰۴۳

www.ketab.ir

عنوان کتاب: فقه خانواده: متون فقه ۲، دوره کارشناسی رشته حقوق

مؤلف: عباس کاظمی نجفآبادی

ناشر: انتشارات جنگل

مدیر تولید: رضا خسروان

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۴۰۱

قطع و تیراژ: وزیری، ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰،۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۸-۴۲۵-۸

واحد تولید: ۶۶۴۹۵۲۷۵ و ۶۶۴۸۲۸۳۰-۲۱

دفتر فروش تهران: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵۶ - ۰۲۱-۶۶۹۵۵۶۴۳

دفتر فروش اصفهان: ۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۰۵ دفتر فروش رشت: ۰۱۳-۳۳۲۶۵۱۱۳

www.jangal.com

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ می باشد.

پیشگفتار

یکی از نقایص نظام آموزش عالی در ایران، عدم وجود کتاب‌های درسی مناسب یا منابع لازم جهت استفاده علمی هدمند دانشجویان در دوره کارشناسی است. کتاب حاضر تلاش می‌کند این نقیصه را در درس متون فقه دوره کارشناسی رشته حقوق برطرف کند. سالهاست که درس متون فقه یکی از درس‌های تخصصی دانشجویان رشته حقوق به شمار می‌آید، اما منبع درسی مشخصی برای این درس مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. شاید بتوان گفت مهمترین منبع متون فقه که جامع آراء و نظرات و در عین حال کوتاه و مختصر باشد، متن کتاب الروضه البهیه فی شرح اللمعه الدمشقیه است، که به اختصار به آن شرح لمعه گفته می‌شود و در واقع شرحی مزجی از سوی شهید ثانی بر کتاب لمعه دمشقیه شهید اول است. این کتاب گرانسنگ مدهاست جای خود را در حوزه‌های علمیه باز کرده و هنوز که هنوز است جایگزینی برای آن پیدا نشده است و در واقع، مبانی و چهارچوبه ذهنی تمامی محصلین حوزه‌های علمیه و فقهای معاصر را شکل داده است. از سوی دیگر در تدوین قوانین موضوعه نیز چه قبل از انقلاب اسلامی و چه پس از آن، کتاب شرح لمعه مورد استفاده و استناد بسیار بوده است.

اما استفاده از این متن در دانشکده‌های حقوق با مشکلاتی همراه است: اولاً حجم مطالب این کتاب بسیار بیشتر از آن است که بتوان بر اساس ساعات درسی پیش‌بینی شده برای دانشجویان رشته حقوق، همه عناوین آن را مطالعه کرد. ثانیاً، در موارد بسیار استدلالات و اظهارنظرهای بسیار ظریف و عمیقی وجود دارد که فهم و یادگیری آن برای دانشجویانی که ابتدائاً در مقام مطالعه متون فقهی هستند سخت و خارج از توان و غیرلازم به نظر می‌رسد. ثالثاً رویکرد کتاب که مبتنی بر استنباط احکام فقهی است در مواردی مناسب با ذهنیت و ساختار فکری دانشجویان حقوق نبوده و در مواردی خارج از موضوع و عناوینی حقوقی است. بر همین اساس در برخی از دانشکده‌های حقوق، به جای خواندن شرح لمعه، به خواندن متن لمعه پرداخته می‌شود که اگرچه به لحاظ حجم مطلب تناسب بیشتری با ساعات درسی دانشگاهی دارد اما دانشجویان را از آشنایی با استدلالات و نظرات مختلف محروم می‌کند.

بر همین اساس در بسیاری از دانشکده‌های حقوق جهت تدریس متون فقه از کتاب تحریر الروضه فی شرح اللمعه، که از سوی برخی فضلا تهیه شده و تلاش نموده است متن شرح لمعه را متناسب با فضای دانشگاهی تلخیص و مختصر نماید، استفاده می‌شود. این کتاب که با هدف تامین متن فقهی مناسب برای رشته فقه یا فقه و حقوق تهیه شده است، برای رشته حقوق ایراداتی دارد که از آن جمله می‌توان به نگاه فقهی در تلخیص مطالب و عدم تطابق برخی سرفصل‌ها با عناوین و مقررات حقوقی اشاره کرد. با این اوصاف و با توجه به تجربه ده ساله تدریس درس متون فقه در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی، به یاری خداوند متعال این فرصت ایجاد شد که کتاب حاضر، بر مبنای کتاب شرح لمعه و متناسب با عناوین و درسهای دیگر رشته حقوق و در قالب یک کتاب درسی تدوین و تألیف شود. انشالله که این کتاب بتواند مشکلی را که در خصوص متن درسی فقهی دانشکده‌های حقوق احساس می‌شود، برطرف نماید.

برخی از ویژگیهای این کتاب به این شرح است:

۱- این کتاب از ابتدا به عنوان یک متن درسی تدوین شده است، لذا سرفصل‌های آن برای تدریس در یک نیمسال آموزشی متناسب با ساعت درسی تعیین و تفکیک گردیده است. البته حجم متنی که در هر درس تعیین شده است بر اساس تدریس صورت گرفته در دانشگاه علامه طباطبایی است و می‌توان آن را متناسب با توان دانشجویان هر دانشکده تعدیل کرد.

۲- این کتاب به صورت خودآموز تدوین شده است، به این معنا که پس از متن مورد نظر در هر جلسه، توضیح و ترجمه آن آورده شده و به دانشجو کمک می‌کند بدون نیاز به استاد بتواند مفاهیم مطرح در متن فقهی را متوجه شده و معانی کلمات و اصطلاحات را تشخیص دهد.

۳- علاوه بر ترجمه متن که لازمه تطبیق معانی کلمات و اصطلاحات است، شرح ساده ای از متن فقهی که کاملاً برای دانشجوی مقطع کارشناسی حقوق قابل فهم باشد در کتاب آمده است. متن اصلی شماره گذاری شده و در توضیحات متن، بر اساس هر شماره توضیح متن و ترجمه آن آورده شده است.

۴- متن قوانین ناظر با مباحث فقهی که نشان از میزان تاثیر و تاثر حقوق ایران از فقه امامیه و مطابقت آن با فتاوی مشهور است در انتهای هر درس آمده است که دانشجو

بتواند مطالب فقهی را با ساختارهای حقوقی که با آنها آشنایی دارد تطبیق دهد و امکان فهم بهتر مطالب فراهم آید.

۵- مطالب مختلف کتاب بر اساس مفاهیم و اصطلاحات حقوقی عنوان‌بندی شده و در این راستا گاهی لازم شده است مطالب مرتبط از قسمت‌های متفاوت در کنار هم قرار داده شده یا ترتیب عناوین تغییر پیدا کرده است.

۶- در انتهای کتاب نمونه‌هایی از سئوالات آزمون کارشناسی ارشد حقوق خصوصی آورده شده است تا ذهن دانشجویان را برای نحوه ورود به مطالب و یادگیری آن با توجه به سئوالات آزمون ورودی کارشناسی ارشد آماده سازد.

امید است که این کتاب، بتواند تاثیری هرچند اندک در ایجاد ارتباط با میراث عظیم و جلیل فقه شیعه و تلمذ و علم آموزی از محضر فقهای بزرگی همچون شهیدین علیهما الرحمة و تسهیل در فهم و استفاده از کتاب شرح لمعه داشته باشد. ترتیب دروس متون فقه در دوره کارشناسی رشته حقوق اقتضا می‌کرد که اولین مجلد از متون فقه به متون فقه یک و فقه معاملات اختصاص پیدا کند اما تقدیر این بود که ابتدا متون فقه دو که فقه خانواده است به مرحله انتشار برسد. مسلماً استقبال دانشجویان و ارشادات اساتید می‌تواند عامل مهمی در ایجاد انگیزه برای ادامه مسیر باشد.

در اینجا جا دارد به رسم ادب، از تمامی اساتیدی که در دوران دانشجویی زحمت آموزش و تعلیم فقه اینجانب را برعهده داشته و زمینه آشنایی این حقیر را با علم استنباط احکام شرعی فراهم آوردند و استاد فقه و اخلاق اینجانب بودند یاد کرده و مراتب سپاس و ارادت و قدردانی خود را اعلام نمایم. استادید بزرگوار جناب حجه الاسلام دکتر علی‌رضا دهقانی فیروزآبادی، حجت الاسلام محمود جمال‌الدین زنجانی، مرحوم آیت الله سید حسین سعادت مصطفوی، دکتر سیدمصطفی سعادت مصطفوی، آیت الله محمدباقر باقری کنی و آیت الله سیدمصطفی محقق داماد. همچنین لازم می‌دانم در این زمان یاد استاد بزرگوار فقه دانشکده الهیات دانشگاه علامه طباطبایی، مرحوم جناب حجه الاسلام دکتر خوانین زاده را گرامی داشته و از خداوند متعال علو درجات را برای ایشان مسئلت نمایم.

دکتر عباس کاظمی نجف‌آبادی

عضو هیات علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی

دانشگاه علامه طباطبایی

فهرست اجمالی موضوعی

۱	کتاب النکاح
۱	الفصل الأول: فی المَقدمات
۱۳	الفصل الثاني: فی العقد
۴۱	الفصل الثالث: فی المَحْرَماتِ وَ تَوابعها
۸۷	الفصل الرابع: فی المَهْر
۱۰۷	الفصل الخامس: فی العیوبِ وَ التَّدلیس
۱۰۸	الفصل السادس: فی القَسَمِ وَ النُّشُوزِ وَ الشَّقَاقِ
۱۵۵	الفصل السابع: فی نِکاحِ المَتَعَةِ
۱۷۱	کتاب الطَّلَاقِ
۲۲۷	کتاب الظَّهَارِ
۲۲۷	کتاب اَلْاِیْلَاءِ
۲۲۸	کتاب اَللِّعَانِ